

«Las medias giogan ina rolla fitg impurtanta»

CUN ANNA-ALICE DAZZI HA DISCURRI
PEIDER ANDRI PARLI / ANR

Anna-Alice Dazzi Gross, tge highlights – u per dir quai en rumantsch – tge muments positivs hai dà en quests 20 onns en connex cun il rumantsch grischun?

Anna-Alice Dazzi: L'emprim highlight è natiralmain stà l'emprim curs da rumantsch grischun dal 1983. Là ha regnà in'atmosfera speziala, in'atmosfera da pionier. Nus tuts avevan l'impresion che tut fiss pussaivel per il rumantsch. Quai è sta per mai persunalmain insatge fitg bel. In auter highlight – e perquai che jau lavur tar il post linguistic da la Lia rumantscha èn quai surtut muments positivs da character linguistic – è la publicaziun da l'emprim pledari rumantsch grischun cun la grammatica elementara dal 1985. E lura er la publicaziun dal pledari grond. Cun quel avain nus publità tut la banca da datas electronica en furma da cudesch. Il quart highlight linguistic è sta l'onn passà la publicaziun da l'entira banca da datas sin cd-rom cun la conjugaziun da tut ils verbs rumantschs grischuns. Sper quests highlights linguistics hai dà divers highlights politics sco p. ex. il mument nua che la confederaziun ha decidì da duvrar il rumantsch grischun sco lingua uffiziala. Alura natiralmain l'onn passà cun la revisiun da l'artitgel 23 da la lescha davart l'execuziun dals dretgs politics. Us sa vegn duvrà il rg per tut ils documents uffizials sco lingua uffiziala dal Grischun. Sper quai datti ina pruna highlights persunals interumans, tut ils contacts persunals durant quels 20 onns cun aderents e cun adversaris dal rg. Jau hai emprendì fitg bler, betg mo sur da lingua, politica, soziologia, ma er psicologia, jau hai er sez fatg in svilup, na mo il rumantsch grischun, ma er jau sco persuna.

Tge flops u tge sconfittas hai dà en quel temp?

Flops hai dà adina puspè. Sch'ins lavura, alura datti sbagls, qua è normal. L'emprim flop è stà nossa decisiun da publità relativamain baud in cudesch per uffants en rumantsch grischun «La Grischetta», quai ha dà fitg grondas irritaziuns. Alura – ma jau na numnass quai betg in flop – tut las debattas per u cunter il rg. Quai è sta in temp difficil e per part er dulurus, betg mo per ils adversaris, ma er per nus. Ma sche jau guard enavos quels 20 onns, alura na crai jau betg che nus

hajan fatg fitg blers sbagls. Nus avain plitost sutvaletà tscherts aspects da l'introducziun d'ina lingua da scrittira. Nus avain adina pruva d'infurmar bain. Ma natiralmain per ils adversaris, per persunas che levain infurmezziuns n'era quai anc adina betg avunda. Ma nus n'avain betg fatg sbagls sapientivs.

Il rg vegn taxà da diversas varts sco sisavel idiom. Co vesais Vos quai?

Il rg na dastgass en sasez betg esser in sisavel idiom, el stuess far la punt, el stuess vegnir duvrà là nua ch'ins na sa apunta betg duvrar il singul idiom u dus idioms. El ha simplamain tut autras funcziuns, linguisticamain pudesan ins dir ch'el saja simplamain in'ulteriura varianta dal rumantsch, dentant soziolinguisticamain ha il rg tut

autras funcziuns ch'ils idioms regiunals u ils dialects locals.

Tge perspectivas vesais Vos persunalmain per il rg?

Jau sper ch'il rg prospereschia vinavant, ch'el vegnia duvrà adina dapli, surtut adina dapli da moda natirala e ch'ins fetschia adina damain discussiun pertge rg e pertge betg ils idioms.

E tge rolla giogan las scolas en quest concept?

Las scolas giogan ina rolla impurtanta, il rg sto survegnir er in lieu en scola, en las scolas. Co exact, sin tge stgalim ed en tge furma, quai sto anc vegnir discutà, jau crai dentant ch'i saja necessari sche nus vulain a lunga vista duvrar ed avoir success cun ina

lingua da scrittira, alura sto quella lingua da scrittira er vegnir instruida en scola, en ina moda u l'otra.

Tge rolla giogan las medias?

Las medias giogan ina rolla fitg impurtanta ozendi, gist er las medias auditivas. Nus savain che blera gliעד legia adina pli pauc e scriva er pli pauc, uschia che surtut las medias auditivas giogan ina rolla fitg impurtanta per la derasaziun e per la familiarsaziun cun il rg.

Qual è Voss pli grond giavisch en connex cun il rg?

Jau ma giavisch ch'il rg daventia ina varianta u in instrument ch'ins sa duvrar da moda natirala tut tenor basegns.